

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Maria Szczepaniec (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi D.S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...]

w sprawie o sygn. akt III AUa [...]

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 października 2021 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje D.S. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] sumę pieniężną w wysokości 3 500,00 zł (trzy tysiące pięćset złotych);**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącej kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

W dniu 2 sierpnia 2021 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła skarga D.S., reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, na naruszenie prawa strony

do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: skarga na przewlekłość), toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt III AUa (...).

Skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie III AUa (...),
2. przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego na rzecz skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł.,
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego na rzecz skarżącej kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego.

W uzasadnieniu skargi skarżąca wskazała, że na skutek postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w K. w dniu 29 stycznia 2020 r. został wydany wyrok uwzględniający odwołanie skarżącej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 8 grudnia 2017 r. w przedmiocie odmowy przyznania skarżącej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W dniu 11 marca 2020 r. organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości, natomiast pismem z 25 maja 2020 r. skarżąca wniosła do Sądu Apelacyjnego w (...) odpowiedź na apelację organu rentowego. Skarżąca podniosła, że regularnie kontaktowała się z Biurem Interesanta Sądu Apelacyjnego w (...), ostatni raz 5 lipca 2021 r. Jednakże do dnia sporządzenia skargi na przewlekłość nie został wyznaczony termin posiedzenia. Pełnomocnik skarżącej podkreślił, że skarżąca od niemal trzech lat jest pozbawiona prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, co wpływa na jej możliwości bieżącego utrzymania się i zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu wyjaśnił, że sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z zasadą kolejności wpływu. Następnie wskazał, że w referacie sędziów, w tym również sędziego sprawozdawcy nadal oczekują na wyznaczenie rozpraw sprawy, które wpłynęły w roku 2019. Odległe terminy wyznaczonych rozpraw wynikają z liczby spraw wpływających do Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz obecnej obsady kadrowej. Dalej wskazał, że dodatkowe opóźnienia spowodował stan epidemii COVID-19, z powodu którego

przez około trzy miesiące nie odbywały się żadne rozprawy. Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) podkreślił, że opóźnienia są rezultatem braku warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie spraw wpływających do Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie akt sprawy III AUa [...] Sąd Najwyższy ustalił, że 8 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. wydał decyzję odmawiającą D.S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, od której 17 stycznia 2018 r. skarżąca złożyła odwołanie. Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 29 stycznia 2020 r., sygn. akt VII U (...), zmienił zaskarżoną decyzję, w ten sposób, że przyznał D.S. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 listopada 2017 r. do października 2021 r. Od powyższego wyroku w dniu 11 marca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. za pośrednictwem Sądu Okręgowego w K. wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w (...) (data wpływu: 17 marca 2020 r.). W dniu 17 marca 2020 r. w drodze losowania dokonano przydziału w sprawie. Zarządzeniem z 5 maja 2020 r. doręczono odpis apelacji pełnomocnikowi skarżącej (data doręczenia: 13 maja 2020 r.). Pismem z 25 maja 2020 r. skarżąca wniosła do Sądu Apelacyjnego w (...) odpowiedź na apelację (data wpływu: 27 maja 2020 r.). Pismem z 24 lutego 2021 r. pełnomocnik skarżącej złożył pismo procesowe uzupełniające odpowiedź na apelację wraz z wnioskami dowodowymi (data wpływu: 3 marca 2021 r.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna w części.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż

to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. Prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, znajduje swoje uzasadnienie w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.). Prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi również jedno z podstawowych praw człowieka, wyrażone w art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnione Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.).

Przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest ocena, czy doszło do naruszenia przysługującego skarżącemu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie. W myśl art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, ocenie podlega w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podejmowanych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny, dotychczasowy czas postępowania, od chwili jego wszczęcia, do rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona. Ponadto, bierze się również pod uwagę charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że co do zasady naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, ma miejsce w przypadku co najmniej 12 miesięcznej bezczynności sądu II instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2018 r., III SPP 56/17, 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, 27 października 2020 r., I NSP 151/20). Powyższe koresponduje z treścią art. 14 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym ponowna skarga na przewlekłość postępowania w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18, 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20; odmiennie postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). Należy jednak podkreślić, że dokonując oceny czy badany okres bezczynności sądu świadczy o przewlekłości

postępowania, należy każdorazowo odnieść się do okoliczności rozpoznawanej sprawy.

Na dzień wniesienia skargi na przewlekłość do Sądu Najwyższego (data wpływu: 2 sierpnia 2021 r.) Sąd Apelacyjny w (...) przez okres niemal 15 miesięcy nie wyznaczył terminu posiedzenia, licząc od dnia złożenia apelacji (data wpływu: 17 marca 2020 r.) z uwzględnieniem okresu, w którym nie biegły terminy procesowe i sądowe, a rozpoczęte uległy zawieszeniu, z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 (tj. od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r.). Sąd Apelacyjny w (...) poza zarejestrowaniem sprawy w odpowiednim repertorium, przydzieleniem jej do rozpoznania sędziemu referentowi oraz doręczeniu pełnomocnikowi skarżącej odpisu apelacji, nie podjął innych czynności w sprawie. Dodatkowo należy nadmienić, że sprawa wymagała szybkiego rozpoznania, z uwagi na jej charakter i znaczenie dla skarżącej, bowiem zasądzone przez sąd I instancji świadczenie miało na celu zaspokojenie jej podstawowych potrzeb życiowych.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, przy uwzględnieniu skargi, na żądanie skarżącego, należy przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 do 20.000 złotych, przy czym jej granica wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

W przedmiotowej sprawie skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł. W ocenie Sądu Najwyższego, żądana przez skarżącego kwota jest nieadekwatna. Sąd Najwyższy ustalając sumę pieniężną miał jednak na uwadze, że sprawa ma istotne znaczenie dla skarżącej, ze względu na jego przedmiot – przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Ponadto, zdaniem Sądu Najwyższego sprawa, której dotyczy skarga nie jest zawiła pod względem stanu faktycznego i prawnego. Należy zauważyć, że w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje się,

że z uwagi na konsekwencje wynikające z dochodzonych świadczeń, sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych powinny być rozpoznane ze szczególną pilnością (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 30 października 1990 r. w sprawie *Styranowski przeciwko Polsce*, skarga nr 28616/95; postanowienia Sądu Najwyższego z: 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). Kwestia braków kadrowych w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie jest niezależna od skarżącej, która swoim zachowaniem nie przyczyniła się do wydłużenia czasu trwania postępowania. Trudności przedstawione przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie, w postaci niewystarczającej obsady sędziów orzekających w Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, choć niezawinione i niezależne od składu orzekającego, nie mogą pozbawiać strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie przyjmuje się, że obowiązek właściwej organizacji wymiaru sprawiedliwości, w tym zapewnienie właściwej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 21 grudnia 2000r. w sprawie *Wasilewski przeciwko Polsce*, skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 sierpnia 2006 r., III SPP 10/06, 9 stycznia 2018 r., III SPP 56/17, 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18).

Biorąc pod uwagę okres bezczynności Sądu Apelacyjnego w (...) oraz charakter sprawy Sąd Najwyższy uznał, że suma pieniężna w wysokości 3.500 zł jest adekwatna.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ w zw. art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.) Sąd Najwyższy zasądził od Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.